

ANEXOS

RESUMO NOF

FUNCIONAMENTO DA AULA DE CONVIVENCIA

PAUTAS DE NORMAS DE AULA

PROGRAMA DE HABILIDADES SOCIAIS

PROGRAMA DE AUTOESTIMA

PROGRAMA TIPO DE XESTIÓN PACÍFICA DE CONFLITOS

DINÁMICAS DE GRUPO

ENLACE AOS PROTOCOLOS ESCOLARES:

- PROTOCOLO DE ACOSO
- PROTOCOLO DE ABSENTISMO
- PROTOCOLO RISCO SUICIDA
- PROTOCOLO IDENTIDADE DE XÉNERO
- PROTECCIÓN DE DATOS E IMAXES
- ESTRATEXIA GALEGA DE CONVIVENCIA ESCOLAR 2025
- OUTROS PROTOCOLOS

CONDUTAS LEVES CONTRARIAS Á CONVIVENCIA

1. a) As condutas tipificadas como agresión, inxuria ou ofensa, os actos de discriminación, os actos de indisciplina, os danos, os actos inxustificadas e as actuacións prexudiciais descritos do artigo 15 da Lei 4/2011 que non alcancen a gravidade requirida no dito precepto.
2. b) Portar calquera obxecto, substancia ou produto expresamente prohibido polas normas do centro que sexa perigoso para a saúde ou integridade persoal do alumnado ou dos demais membros da comunidade educativa, ou que perturbe o normal desenvolvemento das actividades docentes, complementarias ou extraescolares, cando non constitúa conduta gravemente prexudicial para a convivencia de acordo coa alínea j) do artigo 15 da Lei 4/2011.
3. c) A falta de asistencia inxustificada á clase e as faltas reiteradas de puntualidade, nos termos establecidos polas normas de convivencia de cada centro.
4. d) A reiterada asistencia ao centro sen o material e equipamento precisos para participar activamente no desenvolvemento das clases.
5. e) Non respectar os horarios de entrada e saída de clase do seu grupo, cando toca o timbre e está dentro do recinto escolar.
6. f) Non seguir as orientacións dos membros da comunidade educativa nas actividades que se desenvolven no centro e na aula mostrando o debido respecto e consideración.
7. g) Non respectar o dereito á aprendizaxe dos seus compañeiros/as.
8. h) Non participar nas actividades orientadas ó desenvolvemento do plan de estudos.
9. i) O deterioro, non grave, do material ou dependencias do Centro.
10. j) Practicar xogos que poidan causar danos nos alumnos/as, simular pelexas, etc.
11. k) Calquera acto inxustificado que perturbe levemente o normal desenvolvemento das actividades no Centro: correr polos corredores, berrar, molestar aos compañeiros, entorpecer o labor de ensino-aprendizaxe na clase, etc.

MEDIDAS CORRECTORAS DAS CONDUTAS LEVES CONTRARIAS Á CONVIVENCIA

MEDIDAS	COMPETENCIA NA APLICACIÓN DESTAS MEDIDAS			
	DOCENTE	TITORA/ O	X. ESTUDOS	DIRECCIÓN
Amonestación privada ou por escrito*	X	X	X	X
Comparecencia inmediata ante a persoa que ocupe a xefatura de estudo *	X	X	X	X
Realización de tarefas en horario lectivo*	X	X	X	X
Realización, en horario non lectivo, de tarefas que contribúan á mellora e desenvolvemento das actividades do centro**		X	X	X
Suspensión do dereito a participar en actividades complementarias ou extraescolares por un tempo de ata dúas semanas**			X	X
Cambio de grupo por un período de ata unha semana. *			X	X
Suspensión do dereito de asistencia a determinadas clases por un período de ata tres días lectivos. Durante o tempo que dure a suspensión, o alumnado deberá de realizar os deberes ou os traballos que se determinen para evitar a interrupción no proceso formativo. **				X
Suspensión temporal do dereito de asistencia ao centro por un período de ata tres días lectivos. Durante o tempo que dure a suspensión, o alumnado deberá realizar os deberes ou traballos que se determinen para evitar a interrupción no proceso formativo. **				X

*Deberá ser comunicada á familia.

**Require de resolución expresa por escrito, que deberá ser comunicada á familia e á Comisión de Convivencia do centro

CONDUTAS GRAVEMENTE PERXUDICIAIS PARA A CONVIVENCIA

1. a) As agresións físicas ou psíquicas, as inxurias e as ofensas graves, as ameazas e as coaccións contra os demais membros da comunidade educativa.
2. b) Os actos de discriminación grave contra membros da comunidade educativa por razón de nacemento, raza, sexo, orientación e identidade sexual, capacidade económica, nivel social, conviccións políticas, morais ou relixiosas, discapacidades físicas, sensoriais ou psíquicas, ou calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social.
3. c) Os actos individuais ou colectivos de desafío á autoridade do profesorado e ao persoal de administración e de servizos que constitúan unha indisciplina grave.
4. d) A gravación, manipulación ou difusión por calquera medio de imaxes ou informacións que atenten contra o dereito á honra, a dignidade da persoa, a intimidade persoal e familiar e a propia imaxe dos demais membros da comunidade educativa.
5. e) As actuacións que constitúan acoso escolar consonte o establecido polo artigo 28 da Lei 4/2011.
6. f) A suplantación de personalidade en actos da vida docente e a falsificación, alteración ou subtracción de documentos académicos.
7. g) Os danos graves causados de forma intencionada ou por negligencia grave ás instalacións e aos materiais dos centros docentes, incluídos os equipamentos informáticos e o software, ou aos bens doutros membros da comunidade educativa ou de terceiros, así como a súa subtracción.
8. h) Os actos inxustificados que perturben gravemente o normal desenvolvemento das actividades do centro, incluídas as de carácter complementario e extraescolar.
9. i) As actuacións gravemente prexudiciais para a saúde e integridade persoal dos membros da comunidade educativa do centro ou a incitación a elas.
10. j) Portar calquera obxecto, substancia ou produto gravemente perigoso para a saúde ou integridade persoal de calquera membro da comunidade educativa. En todo caso, reputarase indisciplina grave a resistencia ou negativa a entregar os obxectos a que se refire o punto terceiro do artigo 11 da Lei 4/2011 cando é requirido para iso polo profesorado.
11. k) A reiteración, nun mesmo curso escolar, de condutas leves contrarias á convivencia.
12. l) O incumprimento das sancións impostas.

MEDIDAS CORRECTORAS DAS CONDUCTAS GRAVEMENTE PERXUDICIAIS PARA A CONVIVENCIA
a) Realización, dentro ou fóra do horario lectivo, de tarefas que contribúan á mellora e ao desenvolvemento das actividades do centro.
b) Suspensión do dereito a participar nas actividades extraescolares ou complementarias do centro por un período de entre dúas semanas e un mes.

c) Cambio de grupo.
d) Suspensión do dereito de asistencia a determinadas clases por un período de entre catro días lectivos e dúas semanas. Durante o tempo que dure a suspensión, o alumnado deberá realizar os deberes ou traballos que se determinen para evitar a interrupción no proceso formativo.
e) Suspensión temporal do dereito de asistencia ao centro por un período de entre catro días lectivos e un mes. Durante o tempo que dure a suspensión, o alumnado deberá realizar os deberes ou traballos que se determinen para evitar a interrupción no proceso formativo.
f) Cambio de centro. (carácter excepcional)

COMPETENCIA NA APLICACIÓN DAS CORRECCIÓNS

A dirección do centro, por proposta da persoa que instrúa o procedemento corrector, imporá as correccións enumeradas anteriormente .

A corrección de condutas gravemente prexudiciais para a convivencia do centro poderá realizarse mediante dous procedementos diferentes: conciliado ou común.

Correspóndelle á dirección do centro decidir a instrución e o procedemento que se vai seguir en cada caso, logo da recollida da necesaria información.

Á vista das conclusións obtidas na valoración, a dirección do centro determinará o procedemento de corrección máis adecuado para cada caso, tendo presente que, sempre que concorran as circunstancias necesarias, se propiciará a corrección das condutas gravemente prexudiciais para a convivencia mediante o procedemento conciliado.

PRESCRIPCIÓN As resolucións que impoñen a estas medidas correctoras poñen fin á vía administrativa e son inmediatamente executivas

- 1) As condutas levemente prexudiciais para a convivencia nos centros docentes tipificadas nesta sección prescriben ao mes. o cómputo do prazo comezará a contar desde o día en que a conduta se levou a cabo, salvo cando se trate dunha conduta continuada. nese caso o prazo de prescripción non empezará a computar mentres esta non cese.
- 2) AS condutas graves prescriben aos 4 meses.
- 3) O prazo de prescripción comezará a contarse dende o día en que a conduta se leve a cabo, salvo cando se trate dunha conduta continuada, caso no que o prazo de prescripción non se empezará a computar mentres aquela non cese.

AULA DE CONVIVENCIA

A Aula de Convivencia é unha ferramenta para resolver democraticamente os conflitos cunha vocación de substituír o tempo de expulsión do alumnado que estivese temporalmente privado do seu dereito de asistencia ao centro, como consecuencia da imposición de medidas correctoras, tal e como se establece no Decreto 8/2015, do 8 de xaneiro, polo que se desenvolve a Lei 4/2011, do 30 de xuño.

Entendemos a aula de convivencia como:

- Unha medida de reflexión.
- Un espazo de traballo onde se levan a cabo as medidas correctoras propostas pola comisión de convivencia.

Obxectivos:

- Aproveitar o espazo para axudar ao alumnado a xestionar os conflitos de xeito pacífico e reflexivo.
- Establecer un espazo que lle permita ao alumnado distanciarse do foco do conflito, axudarlle a reflexionar e buscar posibles solucións.
- Ofrecer unha resposta educativa ao alumnado que, pola reincidencia das súas condutas contrarias ás normas, deba ser privado de asistencia durante determinadas horas, materias ou días.
- Conseguir tratamentos educativos personalizados e un seguimento integral do alumnado con problemas de conduta.
- Xestionar de xeito coordinado os conflitos do centro, ofrecendo respostas adaptadas ao alumnado que incorra neste tipo de condutas.

Localización da aula de convivencia inclusiva: aula enfrente da Biblioteca.

Instalacións e material didáctico: Mesas, cadeiras, ordenador, PDI, material de

consulta dispoñible na Biblioteca e todo canto se precise para un correcto desenvolvemento da actividade dentro de dita aula.

Profesorado: A aula de convivencia estará atendida polo profesorado de garda do centro e supervisará as medidas e actuacións propostas para o alumnado seguindo as directrices do Departamento de Orientación.

NORMAS ORIENTATIVAS AULA

NORMAS	INFRACCIÓN	MEDIDAS A ADOPTAR
♣ Respetar aos demais	Burlas, insultos e palabrotas Pelexas Contestar de maneira insolente Interromper as explicacións. Faltar ao respecto.	<ul style="list-style-type: none"> • moestación oral • ♣ Reiteración: minuto de reflexión e parte de incidencias. • ♣ Se un alumno que habitualmente se salta esta norma consegue respectala daráselle un parte positivo • ♣ Se o consegue regularmente durante o trimestre reflectirase no boletín de notas
♣ Falar baixo sen dar voces. ♣ Respetar o turno de palabra	Interromper a clase para boicotear a explicación Falar a gritos Non deixar falar aos compañeiros que teñen o turno de palabra. Facer ruídos e xestos innecesarios.	Amoestación oral Reiteración: parte de incidencias. En varias asignaturas: entrevistas co alumno. Chamar aos pais Non atender ao alumno Parte positivo se deixa de facelo Reflectirase no boletín de notas se hai unha melloría estable.
Traer o material necesario	Non traer material	Amoestación oral ♣ Reiteración: parte de incidencias. ♣ Comunicación aos pais
Manter unha postura correcta e non levantarse sen permiso	Levantarse	Amoestación oral Recordar a norma

NORMAS	INFRACCIÓN	MEDIDAS A ADOPTAR
♣ Manter a aula limpa e ordenada e coidar o mobiliario	<ul style="list-style-type: none"> ♣ Pintar ou raiar as mesas ♣ Romper o material ou mobiliario ♣ Tirar papeis, ao chan 	Recordar a norma <ul style="list-style-type: none"> ♣ Obrigar ao alumno a limpar o manchado (fora da hora lectiva) ♣ Colaborar na reparación ♣ En casos graves, parte de incidencias informando á xefatura de estudos
<ul style="list-style-type: none"> ♣ Axudar aos compañeir@s e compartir o material. ♣ Respetar as cousas dos compañeiros 	<ul style="list-style-type: none"> ♣ Non axudar ou non compartir o material cos compañeir@s. ♣ Esconder mochilas, material, roupa... ♣ Romper intencionadamente ou roubar mochilas, material, roupa... 	<ul style="list-style-type: none"> ♣ Tratar o tema na asemblea de clase (en titoría). ♣ No caso de sustraccións ou roturas intencionadas: parte de incidencias ♣ Reposición
Facer todas as tarefas da clase	Non facelas	Amoestación oral <ul style="list-style-type: none"> ♣ Reiteración: parte de incidencias. ♣ Comunicación aos pais
Ser amable: pedir as cousas por favor e dar as gracias.	Non ser amable	Amoestación oral Recordar a norma
Anotar na axenda o indicado polo profesorado		Amoestación oral <ul style="list-style-type: none"> ♣ Reiteración: parte de incidencias. ♣ Comunicación aos pais
Non comer na aula	Comer na aula	Recordar a norma e indicar ao alumno que o garde na mochila Incumprimento, reiteración: parte de incidencias
Ante unha conducta grave de falta de respecto á dignidade das persoas, que poidera supoñer o abandono momentáneo da aula, o profesor/a pedirá ao delegado/a que busque o profesor/a de guardia para atendelo no que reste de clase ou acompañalo ao despacho do xefe de estudos.		

DINÁMICAS   ORIENTATIVAS   PARA PROFESORADO   AULA

1.- Elaboración normas aula

O feito de que os alumnos se impliquen na elaboración das normas de funcionamento da aula, fará que se comprometan moito máis no seu cumprimento, así pois, o docente debe fomentar a participación na clase, axudando aos alumn@s aos que lles custe falar en gran grupo.

Para os alumn@s, é importante que as súas opinións se teñan en conta. Isto incide directamente na súa autoestima, o que repercute optimamente no bo funcionamento da clase.

É adecuado que se den suxerencias tanto das normas, como de medidas que se adoptarán no caso de infracción cando se observe que os alumn@s teñen dificultades en expoñelas ou cando non se contemplan algunhas das normas que se adxuntan no cadro de apoio.

OBXECTIVOS	
Reflexionar acerca da necesidade de normas para a convivencia na aula, implicando ó alumnado na súa elaboración.	
<ul style="list-style-type: none"> • Chegar a un acordo respecto a que sancións se aplicarán no caso de incumprimento. 	
DURACIÓN RECOMENDADA	50 minutos, aproximadamente
MATERIAIS:	folios e bolis ou lápices
DESENVOLVEMENTO	
<ul style="list-style-type: none"> • En primeiro lugar, fórmanse grupos de 4 ou 5 alumnos e o profesor lles indica que, durante 10 minutos, pensen en aquelas normas que poderían mellorar o funcionamento da clase. Estas normas poden ser referidas ó traballo en grupos, a tempo de explicación do profesor, á organización da clase, ó tempo de recreo, etc... cantos máis ámbitos mellor. • Posteriormente, estas son anotadas na pizarra e analizadas polos alumnos e o profesor. • Elimínanse todas aquelas normas que parezan inviables ou irrealizables. Os alumnos que defendan unha norma determinada poden aportar argumentos para convencer o resto da clase da utilidade de dita norma. • As normas que finalmente sexan elixidas serán escritas nunha cartolina grande e colocada na parede nun lugar visible. • A continuación, invítase aos alumnos a que pensen que posibles sancións poden ter os que incumpran as normas consensuadas, así como que ocorrerá cando alguén reincida no incumprimento de algunha destas. • Tamén chegará a un acordo dos premios que a clase recibirá periodicamente cando se cumpran todas e cada unha das normas establecidas, é dicir, facer algunha excursión, actividade extraescolar, pequena festa,... 	

OBXECTIVOS
Reflexionar acerca da importancia que ten o traballo en equipo para o desenvolvemento persoal, e que habilidades son necesarias para que este resulte satisfactorio.

DURACIÓN RECOMENDADA	50 minutos, aproximadamente
MATERIAIS:	actividades en aula en pizarra ou pdi
<p>O docente pode falar acerca da importancia que ten o traballo compartido para cada un de nós e para o desenvolvemento cultural, científico e económico da nosa sociedade.</p> <p>É importante poñer exemplos acerca deste para espertar a curiosidade nos alumnos e que están motivados para expresar as súas opinións no debate.</p> <p>De seguido, despois da introducción, levarase a debate a importancia que ten todo isto a nivel de funcionamento da aula, lanzando preguntas do tipo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ¿Por que pode interesarnos cooperar cos nosos compañeiros? • ¿Que podemos aprender? • ¿que utilidade ten a cooperación? <p>Anotaranse tódalas opinións na pizarra, engadindo as do docente</p> <p>A finalidade é que os alumnos vexan con claridade que traballar en equipo conleva implicarse, aportar ideas, colaborar, etc., co conseguinte enriquecemento persoal, pois desenvolvemos a capacidade de empatizar, o que incrementa nosas relacións sociais.</p> <p>Que se pretende que aprendan os alumnos con esta actividade:</p> <p>A importancia que ten a cooperación para acadar a consecución de obxectivos, non so na aula, senón noutras facetas da vida.</p> <p>O enriquecemento persoal que conleva a acción de axudar e de ser axudado.</p> <p>A repercusión directa que ten o cooperar no desenvolvemento da autoestima e na mellora de actitudes cara a escola</p>	

PROGRAMA DE HABILIDADES SOCIAIS

As relacións interpersoais constitúen un aspecto básico das nosas vidas, pero manter unhas relacións axeitadas cos/as demais non é algo innato. Temos os mecanismos necesarios para relacionarnos con outras persoas; pero, a calidade desas relacións virá determinada, en gran medida, polas nosas **Habilidades Sociais**.

A **competencia social** ten unha importancia crítica tanto no funcionamento presente coma no desenvolvemento futuro da nena e do neno. A competencia social na infancia está asociada con logros escolares e sociais superiores e cun axuste persoal e social na infancia e na vida adulta.

As habilidades sociais pódense aprender do mesmo xeito que outra conduta ou coñecemento. Por iso, a nosa idea coa posta en práctica deste programa, é dotar ao noso alumnado dunha mellor competencia social, desenvolvendo e fomentando as relacións interpersoais positivas cos iguais e cos adultos do seu entorno social.

- A ensinanza das habilidades sociais aos nenos e nenas é unha competencia e responsabilidade clara da escola como institución, xunto á familia e en coordinación con ela.
- É necesario que na escola se ensinen directa e sistematicamente as habilidades sociais, e traballar na mellora da competencia Social e Cívica.

O alumnado con NEAE presenta, frecuentemente, baixa aceptación polos seus compañeiros e compañeiras, e déficits e inadecuacións no seu comportamento interpersoal, polo que é imprescindible enfatizar esta área con elas e eles xa que constitúen un grupo de risco de desaxustes sociais.

Este programa vai dirixido a todo o alumnado do centro, con independencia do axuste que se precise conforme ás necesidades individuais que se presenten.

OBXECTIVOS XERAIS

1. Promover e aumentar a competencia social e mellorar o desenvolvemento global, de forma que se evite a aparición de problemas na área interpersoal.
2. Servir de guía para a individualización de medidas para o alumnado que presente problemas de competencia social, algún risco de rexeitamento ou neae.

OBXECTIVOS ESPECÍFICOS

- Adquirir e dispoñer un repertorio de condutas de interacción básica necesarias para interactuar con outras persoas no contexto social cotiá.
- Aprender a iniciar, desenvolver e manter relacións positivas e satisfactorias cos iguais que posibiliten ter amigos e amigas.

- Saber interactuar con outras persoas, iniciar, manter e rematar conversas.
- Aprender a ser asertivo e saber expresar as emocións, afectos e opinións, recibindo as dos outros axeitadamente.
- Aprender a solucionar, por si mesmos, os problemas interpersoais que se presenten na relación cos outros dun xeito construtivo e positivo.
- Lograr unha interacción social positiva cos adultos do seu entorno.

Bibliografía: Ma Inés Monjas Casares. “Programa de enseñanza de habilidades de interacción social (PEHIS)”. Ed. CEPE

habilidade	Actitude-contido	Actividades tipo
Básicas de relación	SONRIR	Xestos que axudan e xestos inadecuados ♣ Habilidades non verbais:

	<p>SAUDAR</p> <p>PRESENTACIÓN DUN MESMO OU DOUTROS</p> <p>FAVORES</p> <p>CORTESIA E AMABILIDADE</p>	<ul style="list-style-type: none"> ♣ Volume voz ♣ Mirada ♣ Expresión corporal ♣ distancia ♣ Reflexión sobre: 'Un sorriso axúdache a ser amable /Un sorriso costa moi pouco, pero vale moito' Xeneralizar e controlar o saúdo á entrada de clase Saúdos ó entrar nos despachos ou clases diferentes Saúdos por teléfono Saúdos a estranos. Saúdos en actos sociais. Ó chegar a unha reunión Xeneralizar e controlar as despedidas á saída de clase Presentación dun mesmo ó resto da clase indicando as súas características. Presentación dun compañeiro ó resto da clase. Facer afirmacións positivas de sí mesmo e doutras persoas Actuación para pedir un favor ou información ♣ Dar información demandada Pedir perdón, disculparse ♣ Pedir permiso ♣ Sei que facer cando... ♣ Estou nunha fila ♣ Encontro algo que non é meu
Para facer amigas-amigos	<p>Reforzar aos outros/as</p> <p>Iniciacións sociais</p> <p>Unirse a un xogo</p>	<p>facer un eloxio</p> <p>Defender a un amigo</p> <p>Iniciar interacción de xogo, conversa ou actividade con outros poñendo en práctica: saúdo, presentación</p> <p>Responder axeitadamente cando outros-as se queren unir</p> <p>Demostrar deportividade</p> <p>Explicar cando nos sentimos excluídos</p> <p>Pedir e ofrecer axuda</p>

	Pedir axuda Cooperar e compartir	Aceptación regras de xogo Reflexión sobre: O que sentimos cando facemos un traballo con outros Que actividades requiren colaboración cos demais Que pasaría si... Todos quixéramos o mesmo balón Cada un quixera unha cousa distinta á hora de ...
Para relacionarse con adultos	Cortesía Reforzo Conversar Petición Solución de problemas	Observar modelos de comportamento corteses e amables. Eloxar, de acordo ao que pensamos e sentimos, pero pensando tamén no que lle gustará á outra persoa. Iniciar, manter e rematar conversas. Aplicar as habilidades conversacionais. Aplicar conductas de cortesía Aplicar as habilidades sociais de solución de problemas e de relación cos adultos
Para conversar	Iniciar conversas Manter conversas Rematar conversas Unirse a conversas Conversas en grupo	escoitar Formular unha pregunta Dar instrucións Seguir instrucións
Para solucionar problemas interpersonais	Identificar problemas Anticipar consecuencias Buscar solución Elexir soluciónes	Responder a unha acusación ♣ Evitar os problemas cos demais ♣ Non entrar en pelexas nin reñir ♣ Responder ás bromas ♣ Formular unha queixa ♣ Responder a unha queixa
Para xestionar emocións e opinións	Autoafirmacións positivas Expresar emocións e afecto Recibir emocións Defender os dereitos e opinións	Autocontrol ♣ Coñecerse a sí mesmo ♣ Coñecer os propios sentimentos ♣ Recoñecer e identificar sentimentos ♣ Causas e consecuencias dos sentimentos ♣ Sentimentos habituais na clase ♣ Comunicación verbal dos sentimentos ♣ Sentimentos e conduta ♣ Convencer ós demais ♣ Enfrontarse co enfado do outro ♣ Negociar

PROGRAMA DE AUTOESTIMA

"Autoestima. ¿Cómo desarrollarla? Juegos, actividades, recursos, experiencias creativas... Jean R. Feldman. ED. Narcea. 2008

Un neno/a cunha autoestima alta ten asegurada unha parte do éxito na vida; é seguro de si mesmo, consciente das súas aptitudes e limitacións, apréciase e sábese único e, en xeral, síntese querido, respectado e valioso. Por iso, fomentar no neno/a a súa seguridade emocional, o seu sentido da valía e, en suma, a súa autoestima, é vital para o seu crecemento psicolóxico e social.

Que é a autoestima?

A autoestima fai referencia á avaliación que o suxeito fai do si mesmo, o seu grao de aceptación, ó grao de estima que cada un profesa cara o seu propio concepto, ó grao de satisfacción que experimenta con respecto á súa persoa e ás súas actuacións.

Fontes da autoestima:

- - Logros persoais significativos para o suxeito: implican marcarse algunha meta ou obxectivo, crear un plan para conseguilo e executalo adecuadamente. No eido contrario, os fracasos repetidos naquelo que se desexa e se intenta producen autoestima negativa.
- - Poder: a capacidade dunha persoa para influír no contorno, nos demais. Opostamente, on poder influír nos demais se vivencia coma un fracaso e os fracasos repetidos baixan a autoestima.
- - Aceptación ou ser valorado como persoa: unha persoa séntese valorada cando recibe respecto e atención por parte das persoas do seu contorno. Pola contra, ser ignorado, subvalorizado ou rexeitado impacta negativamente na autoestima.
- - Autoaceptación moral: implica actuar de acordo a principios e crenzas. Actuar en contra dos propios principios experimentase coma un fracaso.

Pódese concretar mais as causas directas que poden dar lugar a unha autoestima deficitaria:

- - Desvalorización do neno/a: ignoralo, rexeitalo ou fixarse sistemáticamente no que fai mal...
- - Falta de habilidades: sociais, comunicativas, psicomotrices...
- - Problemas físicos reais.
- - Expectativas demasiado esixentes que non é posible acadar.
- - Sobreprotección.

- - Estilos de pensamento inadecuados:

o Inferencia arbitraria: tirar conclusións sen ter suficientes datos obxectivos para facelo.

o Abstracción selectiva: enfocar con esaxeración un detalle negativo da súa persoa e restarlle importancia ó positivo.

o Sobrexeneralización: sacar conclusións xerais en base a un só incidente.

o Magnificación e minimización: dar demasiada importancia ós eventos negativos e subestimar os positivos.

o Negativismo e personalización: tendencia a atribuír os éxitos á “sorte” e a

asumir a responsabilidade persoal dos fracasos.

o Pensamento dicotómico: concibir as cousas como boas ou malas, sen darlles a posibilidade de ser relativas ou parciais.

Intervención para a mellora da autoestima

A autoestima é algo que se aprende, que se pode mellorar ou que se pode perder, e todo elo en base ás vivencias e experiencias que imos acumulando ó longo da vida. Por iso, e dada a enorme importancia que ten para o desenvolvemento da persoa, resulta vital poñer en marcha na escola, de xeito explícito e intencionado, medidas que potencien no alumnado o seu grao de autoestima. Moitas son as estratexias que se poden empregar para alcanzar esta meta.

Estratexias

- - Aceptar ós nenos/as polo que son. Esta aceptación dará entrada ós sentimentos de autoaceptación.
- - Tratar ós nenos/as como individuos. Apreciar as súas diferenzas e non comparalos.
- - Empregar os seus nomes frecuentemente. Familiarizarse coas súas vidas fora da escola falando dos seus irmás/irmáns, animais domésticos, pasatempos ...
- - Recoñecer que hai moitas formas de talento.
- - Axudar ós nenos/as a ver que son multidimensionais. “eu son bo..., pero teño que traballar en...”
- - Os nenos din cousas co seu comportamento. Hai que converterse en “observador de neno”.

Ser sensible ás súas reaccións e comentarios durante a xornada escolar.

- - Os nenos/as son capaces. Deseñar un currículo en que cada un poida ter éxito.
- - Impulsar ós nenos/as dándolles opcións.
- - Animarlles a ser independentes, a aceptar responsabilidades e seguir ata o final as súas tarefas.
- - Fixar regras claras e expectativas de conduta. Cando os nenos teñen límites e saben o que se espera deles, desenvolven unha autoestima mais alta.
- - Seguir a axenda e unhas rutinas, así os nenos/as saberán que esperar.
- - Dar ós nenos oportunidades para desfogar a súa enerxía e emocións con exercicios e xogos ó aire libre.
- - Pode ser positivo cometer erros. Evitar reaccións desmedidas cando os nenos/as fagan algo mal.
- - Non poñer etiquetas, tales como “lento”, “desordeados”, “entrometida”...
- - Valorar a creatividade e orixinalidade.
- - Facer preguntas abertas e aceptar respostas.
- - Animar ós nenos/as a solucionar problemas.
- - Estar dispoñible. Dar ós nenos/as tempo de calidade e falar con eles individualmente.

- - Sacar proveito das mensaxes non verbais con sorrisos abertos e golpeciños nas costas.
- - Axudar ós nenos/as a fixar metas e a experimentar mais tarde a recompensa.
- - Celebrar os logros dos nenos/as.

Técnicas de comunicación construtiva

Existen tamén unhas técnicas de comunicación construtiva que nos poden axudar a favorecer unha sa autoestima nos nenos/as:

- - escoitar porque así lles mostramos que nos importan e lles axudamos a coñecer os seus pensamentos e sentimentos.
- - Baixar ó seu nivel e mirarlles ós ollos cando lles falamos.
- - Aceptar os sentimentos dos nenos/as. Deixarlles saber que non importa estar anxado, frustrado ou temeroso.
- - Usar o seu ton de voz, linguaxe corporal e xestos para comunicarse con eles.
- - Dicir o que se sinte e sentir o que se di. Ter unha actitude positiva e expor que conduta se espera.
- - Ser explícito na alabanza e na crítica. Unha alabanza útil é oportuna cando se refire á conduta. Cando un neno necesita ser amonestado, hai que separar a súa persoa dos feitos. Describir exactamente o que fixo e que debeu facer.

O ambiente

Ademais das estratexias de ensinanza e as técnicas de comunicación, o ambiente tamén ten unha poderosa influencia no desenvolvemento do autoconcepto dos nenos/as. Estas directrices axudarán a crear unha aula onde os alumnos/as poidan experimentar éxitos e desenvolver un sentido de su eu único:

- - Realizar progresivamente actividades apropiadas dentro dun programa adecuado.
- - Organizar a aula de xeito que os nenos/as poidan ser independentes.
- - Crear recantos de aprendizaxe onde poidan explorar segundo os seus intereses.
- - Aproveitar os diferentes estilos de aprendizaxe cunha ampla variedade de actividades.
- - Ofrecer posibles eleccións.
- - Programar un tempo de xogo, exploración libre e diversión na xornada escolar.
- - Darlles oportunidades de traballar xuntos en proxectos de grupos cooperativos pequenos.
- - Empregar distintas técnicas de avaliación. Unha carpeta de proxectos de arte, fotos, arquivos ou anécdotas mostrarán o que poden facer.
- - Expoñer as súas obras artísticas, redaccións e outros proxectos.
- - Implicar ós nenos/as na comunidade e en proxectos colaborativos.

ACTIVIDADES TIPO

"Autoestima. ¿Cómo desarrollarla? Juegos, actividades, recursos, experiencias creativas..."

Jean R. Feldman. ED. Narcea. 2008

EU SON UNHA MARABILLA

As actividades desta parte axudan a facer celebracións variadas e creativas na propia aula. A medida que os nenos se centran en aquilo que lles fai especiais, a súa autoestima e confianza mellora. O comportamento e interacción con outros será mais positivo cando se vexan aceptados e se sintan ben consigo mesmos.

- 1. SE BUSCA**
- 2. RETRATO DE MARIONETAS**
- 3. PÁSAO!**
- 4. EU PODO FACER ALGO ESPECIAL**
- 5. A MIÑA CAIXA**
- 6. PERSOA MOI IMPORTANTE ESTA SEMANA**
- 7. SOMOS UNHA FAMILIA**
- 8. POEMAS DO NOME**
- 9. NOMES GRÁFICOS**

AMIGOS,AMIGAS. EXPERIENCIAS DE TRABALLO COOPERATIVO

Amizade e autoestima están fortemente interrelacionadas. Os nenos/as cunha autoestima positiva son mais atractivos para os seus compañeiros/as e os nenos/as con moitos amigos teñen unha alta autoestima. As actividades desta parte lles axudan a desenvolver habilidades sociais positivas, lles animan a pensar sobre o que vale un amigo, e presentan experiencias de traballo cooperativo. Dentro destas actividades dos nenos tamén desenvolven habilidades lingüísticas, creatividade, estratexias de solución de problemas, e outros obxectivos curriculares. Sobre todo, o sentido de comunidade na aula crece con estas actividades e xogos.

- 1. LAVADO DE COCHES**
- 2. RECEITA DUNHA CLASE MARABILLOSA**
- 3. QUEN É COMA TI**
- 4. XOGOS POR PARELLAS**

SENTIMENTOS E EMOCIÓNS. AFRONTALOS DE XEITO POSITIVO.

É importante que os nenos/as recoñezan os seus sentimentos e emocións e aprendan a afrontalos de xeito aceptable. A través de proxectos de expresión plástica, cancións, actividades de lectura e outras experiencias creativas presentadas neste apartado, os

nenos/as aprenderán que todos teñen emocións e sentimentos diferentes, e que iso está ben.

1. REDES DE PALABRAS
2. CIRCULO DE SUXESTIÓNS
3. CARENCIAS E NECESIDADES
4. FLOXO E TESO

SEMELLANTE E DIFERENTE. CELEBRAR A DIVERSIDADE.

Os nenos/as que crecen nun ambiente libre de prexuízos están moito mais dispostos a aceptar as diferenzas. Neste capítulo ofrécense moitos recursos: xogos, manualidades, música e actividades, para celebrar as semellanzas e diferenzas entre todos.

1. DETECTIVE DE PEGADAS
2. DENTRO-FORA
3. IDEAS MULTICULTURAI EN AULA
4. GRÁFICA DA XENTE
5. MANS QUE LEN

CAMBIOS. ADAPTABILIADE E AUTOPROTECCIÓN

Vivir nunha sociedade tan cambiante como a nosa é difícil para os adultos, pero tamén para os xoves. Os nenos/as de hoxe vense enfrontados a desafíos, decisións, inseguridades e violencia, non soñadas por outras xeracións. Como educadores, podemos preparar ós nenos/as ensinándolles como protexerse a si mesmos, como coidar o seu corpo e que facer en situacións de emerxencia. Debemos tamén mirar ó futuro ensinándolles a fixar e realizar metas. Adaptabilidade e forza interior son outras destrezas que darán ós nenos/as esperanzas e sentido para o mañá.

1. SOCORRO
2. QUE FACER SE...

PARA OS PAIS E NAIS. COMUNICACIÓN FAMILIA - ESCOLA.

É certo que os pais e nais son o primeiro e mais importante mestre para o neno/a. A relación entre a familia e a escola é crucial para os éxitos académicos e emocionais dos pequenos/as.

Presentamos agora ideas para implicar ós pais no seu proxecto educativo. Tamén hai actividades para levar á casa, para animar un tempo de calidade e axudar ós pais e nais a desenvolver a autoestima dos seus fillos/as.

1. COOPERACIÓN POSITIVA
2. COMUNICACIÓN CONSTRUCTIVA
3. ACTIVIDADES CONXUNTAS PAIS-NAIS -NENOS-NENAS

- Ler un conto xuntos.
- Falar do que che fixo feliz hoxe na escola
- Cantos obxectos da casa usan electricidade?
- Ensínalle a túa familia unha canción
- Cociña algo para a cea.
- Conta os cartos da hucha.
- Xoga a un xogo de mesa.
- Atopa 8 obxectos na túa casa de cor negra.
- Que os teus país che digan a súa cor favorita
- Invéntate o teu propio conto para ir a durmir.
- Conta chistes e adiviñas.
- Mira un programa de televisión coa túa familia.
- Busca na túa casa obxectos que comezan con cada letra do alfabeto.
- Cantas comidas son sementes podes atopar?
- Da un masaxe na espalda a alguén da túa familia.
- Cantas cousas na casa funcionan con pilas.
- En cantas cousas da túa casa te podes sentar?
- Debuxa o mapa do teu vecindario.
- Busca unha foto no xornal e fai un conto sobre ela.

PROGRAMA TIPO DE XESTIÓN PACÍFICA DE CONFLICTOS

Por moito que funcionen os programas de prevención e aínda que se desenvolva unha boa xestión da convivencia diaria haberá conflitos e condutas negativas que, pola súa reiteración ou pola súa gravidade, esixan do centro unha intervención especial. Dende o centro, intentaremos aportar estratexias distintas ao tradicional expediente para poder reconducir este tipo de condutas.

O conflito, é unha situación na que dúas ou mais persoas entran en oposición ou desacordo de intereses e/ou posicións incompatibles onde as emocións e sentimentos xogan un rol importante e a relación entre as partes pode terminar mais robustecida ou deteriorada, segundo a súa resolución.

Fronte a unha situación de conflito, son varias as habilidades que se poñen en xogo. Por exemplo: autorregulación, control, diálogo, escoita, silencio activo, reciprocidade, creatividade na resolución de problemas, empatía ...

As habilidades, actitudes, comportamentos e valores que se sustentan no respecto por si mesmo e polos demais, axudarán a mirar o conflito como unha experiencia propia da socialización. Sen embargo, a comunicación é un elemento esencial na resolución de conflitos. Un dos aspectos fundamentais para lograr resolver un conflito

radica na claridade de cómo se comunica e se escoitan as expectativas de resolución entre as partes .

Intentaremos seguir un modelo que integre os valores dunha sa disciplina, democrática e participativa, baseada na aceptación dos dereitos/deberes das persoas e a cultura propia da xestión dos conflitos proposta nun modelo relacional.

Aínda que é necesario a existencia de normas democráticas definidas que clarifiquen como debe ser a convivencia no centro escolar, tamén é importante a creación dun clima e unha cultura de diálogo e comunicación óptima para o tratamento dos conflitos interpersoais .

Existen varios modelos e técnicas de resolución de conflitos que poderán ser empregados, segundo a a conveniencia en cada situación concreta e segundo os obxectivos particulares a propoñer, ou incluso unha combinación de unhas e outras.

Negociación   Arbitraje   Mediación

Estas técnicas responden a un enfoque colaborativo e solidario de asumir as diferenzas e conflitos entre as persoas como unha alternativa ó modo tradicional de facer xustiza. Posibilitase así crear un clima escolar concordante coa formulación dos obxectivos, vinculando e poñendo en práctica o autocuidado, a aprendizaxe a través do diálogo, a honestidade, solidariedade e va valoración da diversidade que enriquece o mundo escolar.

NEGOCIACIÓN

QUE É?	É unha técnica de resolución pacífica de conflitos, que se executa a través de dous o mais partes involucradas que dialogan cara a cara, analizando a discrepancia e buscando un acordo que resulte mutuamente aceptable, para alcanzar así unha solución ó problema.
QUEN PARTICIPA?	Só as partes involucradas. É un proceso voluntario.
CANDO NEGOCIAR?	Cando dúas ou mais persoas están en situación de conflito e as partes manifestan interese e vontade de resolver sen a axuda de alguén mais. Isto pode suceder entre partes con igual ou desigual poder entre sí.
PASOS DA NEGOCIACIÓN	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dialogamos e escoitamos con respecto: As partes dispóñense a dialogar cara a cara, é dicir, a escoitar e expresar. Nesta instancia cada unha das persoas debe sentir que están no lugar adecuado e no momento oportuno para ambas, a fin de enfrontar o diálogo con igualdade de condicións e oportunidades. Se existe moita molestia ou rabia nunha ou en ambas partes recoméndase esperar un momento, o autocontrol das emocións e dispoñerse a facer unha escoita activa. 2. Aclarando o conflito: Unha forma de comezar é que cada parte describa que pasou e/ou que sentiu. 3. Expoñendo os nosos intereses para resolver o conflito. Un foco de posible tensión é a expectativa que cada parte ten fronte a situación, é dicir, que quere, que espera. A expresión asertiva do que se espera do outro axudará a propor creativamente mais dunha saída. É necesario deterse e aclarar que é o fundamental do superfluo, e dicir, que se está disposto a ceder para gañar

	<p>nun proceso de colaboración. Unha negociación é exitosa cando satisface, aínda parcialmente, as necesidades de ambas partes.</p> <p>4. Acordemos a solución mais adecuada para o noso conflito: Xerar opcións ou resultados posibles, que se vinculen cos intereses descritos por ambas partes. O obxectivo desta última etapa é traballar en conxunto para escoller a opción que se presente como a mais beneficiosa para os involucrados. Neste sentido suxírese que o acordo sexa concreto, viable e directamente relacionado co conflito.</p>
--	--

ARBITRAXE PEDAGÓXICO

QUE É?	Procedemento de resolución do conflito, guiado por un mestre/a na institución escolar, quen a través dun diálogo franco, respectuoso e seguro, escoita atenta e reflexivamente da posición e intereses das partes, antes de determinar unha saída xunta á situación plantexada.
OBXECTIVO	O obxectivo da negociación e lograr que o alumnado logre autonomía para a resolución de conflitos, aprendendo na práctica a escoitar e expresar as súas emocións asertivamente.
QUEN PARTICIPA?	Partes involucradas Mestre que actúa como árbitro.
REGRAS DO ARBITRAXE	<ul style="list-style-type: none"> • - Resgardar a dignidade das partes • - Resgardar o restablecemento das relacións. • - Propoñer unha saída xusta ó problema • - Reparación do dano implicado no conflito.
PASOS DO ARBITRAXE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reconstituír o conflito: xunto as partes, escoitando os relatos, propiciando o diálogo e o respecto das quendas para facilitar a escoita, xunto a preguntas que permitan esclarecer a situación. 2. Buscar unha solución xusta: na que se inclúen proposicións tanto dos involucrados no conflito como do árbitro, para chegar a un acordo no que se resgarden as regras do proceso.

MEDIACIÓN ESCOLAR

Que é	Estratexia de intervención imparcial para a resolución de conflitos en que unha terceira persoa axuda as partes implicadas a alcanzar un acordo satisfactorio para ambas as dúas.
ÁMBITOS DE ACCIÓN	<ul style="list-style-type: none"> • - Formación para a convivencia. • - Prevención para a violencia. • - Intervención fronte ó conflito. • - Reparación e reconciliación.
CASOS MEDIABLES	<p>Sen prexuízo dos procedementos de corrección das condutas gravemente prexudiciais para a convivencia, poderase utilizar a mediación como estratexia preventiva, resolutiva e reparadora na xestión de calquera conflito entre membros da comunidade educativa, cando:</p> <p>As partes así o desexen.</p> <p>As relacións e/ou vínculo son importantes para as partes.</p> <p>Necesariamente se compartan espazos comúns entre as partes.</p> <p>Non exista un desequilibrio de capacidades comunicativas e de personalidade entre as partes.</p>
CASOS NON MEDIABLES	<ul style="list-style-type: none"> • - As partes non desexan ir á mediación. • - Os casos xa foron mediados e non se cumpriu co pactado. • - Falta de confianza e credibilidade no espazo da mediación. • - Feitos de especial e notoria gravidade.
Cando	<p>A mediación pode utilizarse:</p> <ul style="list-style-type: none"> • - Como medida previa nos conflitos, para os que as normas de convivencia do centro, por algún dos aspectos da mesma, prevén algún tipo de sanción. • - Como unha medida para a resolución daqueles conflitos nos que non se da unha transgresión a ningunha norma do centro, pero se ofrece a mediación como unha posibilidade de abordalos de forma pacífica e dialogada. • - Como medida posterior, reparadora, en casos de disfuncións de convivencia, como unha oportunidade de reconstrución, de reconciliación e de resolución.
Responsables	<p>A dirección do centro, a petición de calquera membro da comunidade educativa, ofrecerá ó alumnado implicado a posibilidade de mediación.</p> <p>A coordinación do programa de mediación a terá a xefatura do D.O.</p>
Características de funcionamento	<p>É un proceso informal, en tanto non ten procedementos rigorosamente establecidos.</p> <p>Sen embargo, é un proceso estruturado pois ten unha secuencia ou fases flexibles, uns recursos e unhas técnicas específicas.</p> <p>É voluntaria, tanto para as partes como para o mediador/a.</p>

	<p>É confidencial: os asuntos tratados non poden ser divulgados polos participantes nin polo mediador.</p> <p>É cooperativa, como negociación asistida que é, as partes deben cooperar na resolución do seu conflito.</p> <p>Imparcial: a persoa mediadora manterá a imparcialidade ante as partes.</p> <p>Confire protagonismo ás partes. O acordo ó que se chega depende exclusivamente da vontade das partes. O mediador/a non está autorizado para impoñelo.</p>
OBXECTIVOS DO MEDIADOR	<p>Favorecer e estimular a comunicación das partes en conflito.</p> <p>Promover que ámbalas dúas partes comprendan o conflito de xeito global e non soamente dende a súa perspectiva (empatía)</p> <p>Axudar a que ambas partes analicen as causas do conflito.</p> <p>Restablecer sempre que sexa posible as feridas emocionais que poidan existir entre as partes en conflito.</p>
Potencial educativo	<ul style="list-style-type: none"> • - Aprender a tomar decisións e a actuar. • - Estimular o pensamento reflexivo. • - Aprender afrontar a realidade e a recuperarnos da adversidade. • - Valorarse a si mesmos e valorar as diferenzas. • - Desenvolver a creatividade e as habilidades para buscar solucións. • - Aprender mais sobre eles mesmos e os demais. • - Aprender a xerar relacións sólidas e duradeiras.

FASES DE MEDIACIÓN

	OBXECTIVOS	MEDIADOR	PERSONA EN CONFLICTO
APERTURA	Lograr que os implicados acorden usar a mediación	Explicar o proceso e as regras Crear un clima de confianza e diálogo Dar expectativas	Presentarse e aceptar as normas
FASE 1	Axudar a cada un dos implicados a explicar o problema	Indicar que nesta fase os implicados deben direxirse ós mediadores Preguntar que pasou?, como lles afecta?, Realizar escoita activa e empatizar sen tomar parte	Relatar o conflito e ser escoitado. Manter as quendas Expresar sentimentos e percepcións persoais
FASE 2	Axudar a que se entendan	Preguntas abertas e pechadas Definir o conflito Facer do eu ao nós Recoñecer o esforzo	Separar persoa de problema. Empatizar Comunicación horizontal

FASE 3	Axudar a atopar solucións	Resaltar intereses comúns Expoñer unha solución razoable	Expresar as demandas ,os intereses e as necesidades Dar opcións
ACORDO	Resolución da mediación	Redactar na linguaxe de quen o executará e facer seguimento	Decidir solución ,acordos e firmar

DINÁMICAS DE GRUPO

As dinámicas de grupo son uns instrumentos de liberación que posibilita un intercambio de experiencias e sentimentos. Supón un achegamento entre persoas o que permite coñecer mellor ó resto, superar trabas emocionais e sociais e integrarse ás realidades de outros.

Implica tamén , un desenvolvemento de habilidades de expresión e transmisión de ideas e opinións, o que repercute nas capacidades comunicativas dos alumnos.

O encontro que se da nas dinámicas grupais, favorece o diálogo e a xeración de climas de confianza e aceptación, o que fai que sexa unha boa instancia para tratar temas difíciles, como problemas sociais, éticos, morais, ideolóxicos ou de valores.

Finalmente axuda á formación dunha escoita crítica, de sentimentos de empatía de argumentación, de aceptación de outras realidades e de respecto á diversidade dos alumno.

Existen varios tipos de dinámicas grupais, dependendo dos obxectivos que se pretendan conseguir. Tamén hai que considerar diversas variables antes de organizalas, por exemplo, idade dos participantes, número, espazo, coñecemento entre eles ...

OBXECTIVOS:

- - Fomentar a participación e cooperación entre os membros do grupo.
- - Desenvolver o sentimento de nós. O grupo non nace, faise.

- - Ensinar a pensar activamente.
- - Ensinar a escoitar de forma activa, comprensiva e empática.
- - Desenvolver capacidades de comunicación, cooperación, intercambio, responsabilidade, autonomía, creatividade...
- - Fomentar a superación de medos, tensións e inhibicións, creando sentimentos de seguridade.
- - Axudar a afrontar os problemas e dificultades sociais cunha actitude positiva.
- - Potenciar a reflexión e o análise, tanto do contido da sesión como do proceso da mesma.

1. Técnicas de animación e quecemento grupal

1. Dinámicas de preparación do grupo, para romper o xeo e crear un clima apropiado para dinámicas posteriores
2. Dinámicas de coñecemento e presentación
3. Técnicas de relaxación
4. Técnicas de concentración
5. Técnicas de peche

2. Técnicas de encadre

1. Afirmación
2. Confianza
3. De cohesión grupal
4. Para facilitar a toma de decisións e o consenso
5. Para mostrar a importancia do traballo cooperativo
6. Xogos de distensión

3. Técnicas centradas na realidade grupal e persoal

1. Xogos de comunicación e escoita activa
2. Resolución de conflitos

4. Bibliografía

Abardía, R. (2016). *17 Técnicas y Juegos de Relaxación Para Niños*. Lifereder. Retrieved 8 December 2016, from <http://www.lifereder.com/tecnicas-relajacion-para-ninos/>

El Escultor - Guía de Recursos y Técnicas, juegos de conocimiento, confianza, compañerismo, afirmación, animación, diversión, comunicación, acercamiento, resolución de conflictos, cooperativos, relajación, distensión, exterior, interior, en la naturaleza, por parejas, en el autobús.... (2016). Sites.google.com. Retrieved 8 December 2016, from <https://sites.google.com/site/juegosyaprendo/tecnicas/afirmacion/el-escultor>

JB, Y. (2016). *Dinámica - EL OVILLO*. Educarueca.org. Retrieved 8 December 2016, from <http://www.educarueca.org/spip.php?article73>

López, G. (2016). *DINÁMICAS DE GRUPO PARA EL APRENDIZAJE ACTIVO*.

Dinmicasparaelnivelprimaria.blogspot.com.es. Retrieved 8
<http://dinmicasparaelnivelprimaria.blogspot.com.es/p/dinamicas-de-grupo-para-el-aprendizaje.html>

Mesa, H. (2016). *El mono sabio, una dinámica grupal para desarrollar la atención. Educación 3.0*. Retrieved 13 December 2016, from
<http://www.educaciontrespuntocero.com/recursos/educacion-emocional/mono-sabio-una-dinamica-grupal-desarrollar-la-atencion/41811.html>

Pujolás, P. & Lago, J. *El programa CA/AC para enseñar a aprender en equipo. Implementación del aprendizaje cooperativo en el aula*. (1st ed.). Universidad de Vic. Retrieved from
[http://file:///C:/Users/Ana/Downloads/el-programa-ca-ac-pere-pujolc3a0s%20\(1\).pdf](http://file:///C:/Users/Ana/Downloads/el-programa-ca-ac-pere-pujolc3a0s%20(1).pdf)

Vergara Ramírez, J. (2015). *Aprendo porque quiero* (1st ed.). [Boadilla del Monte]: SM.

PROTOCOLOS ESCOLARES

<https://www.edu.xunta.gal/portal/Educonvives.gal>

The screenshot shows the header of the 'PORTAL EDUCATIVO' website. It features a blue navigation bar with the text 'PORTAL EDUCATIVO' on the left and the 'XUNTA DE GALICIA' logo on the right. Below the navigation bar, there are menu items: 'A Consellería', 'Información', 'Colectivo', 'Ensinanza', and 'Tema'. A search bar is also present. Below the navigation bar, the text 'Inicio / Familias e alumnado' is visible, followed by the 'Educonvives.gal' logo. To the right of the logo is the text 'ESTRATEGIA GALEGA DE CONVIVENCIA ESCOLAR EDU CONVIVES 2025'.

- **Procedemento corrector de condutas contrarias as normas de convivencia, adaptado as Leis 39/2015 e 40/2015**
  - Procedemento corrector: mapa (pdf)
  - Procedimiento corrector: mapa (castellano) (pdf)
  - Procedemento corrector: modelos normalizados (pdf)
  - Procedimiento corrector: modelos normalizados (castellano) (pdf)
  - Procedemento corrector: modelos normalizados (odt)
  - Procedimiento corrector: modelos normalizados (castellano) (odt)
  - Procedemento corrector: orientacións (pdf)
  - Procedimiento corrector: orientaciones (castellano) (pdf)
- **Protocolo educativo para a prevención, detección e tratamento do acoso escolar e ciberacoso (pdf)**
- **Protocolo educativo para la prevención, detección y tratamiento del acoso escolar y ciberacoso (castellano) (pdf)**
- **Estratexia galega de convivencia escolar 2015-2020**
- **Estratexia Galega de Convivencia Escolar 2025**

Protocolo de Urgencias Sanitarias

As actuacións en urxencias sanitarias e a atención nos procesos e condicións de saúde que afectan ao alumnado por un tempo prolongado ou ao longo de toda a súa vida, son claves na construción dun clima escolar pacífico, positivo e respectuoso coa diversidade. No marco da Estratexia Galega para a Convivencia Escolar, ponse a disposición da comunidade educativa galega un Protocolo básico que será paulatinamente complementado por diferentes Addendas.

- Protocolo de Urgencias Sanitarias e enfermidade crónica (pdf)
- Protocolo de Urgencias sanitarias y enfermedad crónica (castellano) (pdf)
- Addenda de diabetes (pdf)
- Addenda de diabetes (pdf) (castellano)
- Addenda de enfermidade inflamatoria intestinal (pdf)

Protocolo de Atención educativa domiciliaria

Co obxecto de mellorar a atención a Consellería impulsa, dentro da Estratexia Galega de Convivencia 2015-2020 un protocolo para a atención educativa do alumnado que deba permanecer convalecente no domicilio por lesión, doenza prolongada ou enfermidade crónica sempre a criterio médico. Neste protocolo determináanse os procesos de solicitude, tramitación, elaboración, coordinación e seguimento do programa individualizado, e a participación e apoio das familias. Así mesmo, facilitáanse modelos dos principais documentos necesarios.

- Protocolo de prevención detección e atención educativa domiciliaria no ámbito educativo (pdf)
- Protocolo de prevención detección y atención educativa domiciliaria en el ámbito educativo (castellano) (pdf)

Orientacións sobre Plan de Convivencia

Achéganse orientacións para facilitar e acompañar os procesos de elaboración, revisión e actualización dos Plans de Convivencia dos Centros, no marco da normativa vixente.

- Orientacións sobre o plan de convivencia do centro educativo
- Orientaciones sobre el plan de convivencia del centro educativo (castellano)

Protocolo de identidade de xénero

- Protocolo educativo para garantir a igualdade, a non discriminación e a liberdade de identidade de xénero (pdf)
- Protocolo educativo para garantizar la igualdad, la no discriminación y la libertad de identidad de género (castellano) (pdf)

Protocolo de prevención e actuación nos ámbitos sanitario e educativo ante o risco suicida infanto-xuvenil

Este Protocolo enmárcase dentro das liñas estratéxicas da Estratexia Galega de Convivencia Escolar 2025, o Plan de Prevención do Suicidio en Galicia xunto co Plan de Saúde Mental de Galicia 2020-2024, e en cuxa elaboración participou activamente a Consellería de Cultura, Educación, Formación Profesional e Universidades. Elabórase este protocolo desde unha visión global multidisciplinar e interinstitucional desta problemática, sendo un modelo de actuación que pretende ser un marco global orientativo que cada centro educativo poderá adaptar e contextualizar á súa realidade e características concretas e formará parte do Plan de Convivencia.

- Protocolo de prevención e actuación nos ámbitos sanitario e educativo ante o risco suicida infanto-xuvenil